

**«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне
баламалы энергия көздерін дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен
толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының
жобасы бойынша Парламентаризм институтының
қорытындысы**

Ұсынылған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баламалы энергия көздерін дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) баламалы энергетиканы дамытуды ынталандыруға және Ұлттық энергия жүйесінің орнықтылығын арттыруға бағытталған. Оны іске асыру баламалы энергия көздерін пайдалануды кеңейту есебінен энергетикалық теңгерімді әртараптандыруға, дәстүрлі отын түрлеріне тәуелділікті азайтуға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Климаттық саясат саласындағы халықаралық міндеттемелерін орындауға бағытталған.

Заң жобасында атом және сутегі энергетикасы саласында құқықтық реттеуді қалыптастыру көзделеді, бұл генерациялайтын қуаттарды бөлудің ашықтығын және генерациялаудың негізгі параметрлерін бақылауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, айнымалы генерацияны теңестіру және электрмен жабдықтау сенімділігін арттыру үшін қажетті энергияны сақтау жүйелерін дамыту үшін құқықтық жағдайлар жасалады.

Заң жобасының ережелерін іске асыру инвестицияларды тартуға, энергетикалық инфрақұрылымды жаңғыртуға, энергия тиімділігін арттыруға және энергетикалық сектордың технологиялық орнықтылығын нығайтуға ықпал ететін болады, бұл Қазақстан Республикасының көміртегі бейтараптығына қол жеткізу жөніндегі стратегиялық мақсаттарына сәйкес келеді.

Заң жобасының тұжырымдамалық ережелерін талдау кезінде жария және стратегиялық құжаттарда қолданылатын жаңартылатын энергия көздерінің дамуын негізінен белгіленген қуат пен орташа жылдық өндіріс көрсеткіштері арқылы бағалау тәжірибесі олардың энергия жүйесінің сенімділігіне әсерін толық көрсетпейтінін және ең жоғары жүктемелер кезеңдерінде ұзақ мерзімді қуат балансының параметрлерінің бұрмалануына әкелуі мүмкін екенін атап өткен жөн.

Резервтік және теңгерімдеуші қуаттарды есепке алу тетіктері болмаған кезде генерация құрылымындағы жаңартылатын энергия көздерінің үлесін ұлғайту базалық және ең жоғары генерацияға объективті қажеттілікті қысқартпайтынын және керісінше, қолданыстағы тариф белгілеу модельдерінде жеткілікті және ашық нормативтік шағылысуы жоқ жүйелік шығындардың өсуіне әкеп соқтыратынын ескеру қажет.

Қазақстан Республикасы энергия жүйесінің Климаттық, аумақтық және құрылымдық ерекшеліктерін ескере отырып, заңнаманы одан әрі дамыту кезінде энергия жүйесінің тұрақтылығы мен жүйелік оператордың өкілеттіктерінің сөзсіз басымдығы кезінде сенімділікті қамтамасыз етуге

шектеулі және консервативті түрде айқындалатын үлесі бар, жаңартылатын энергия көздері негізінен электр энергиясын өндіру көзі ретінде қаралатын тәсілді нормативтік тұрғыдан бекіту орынды болып көрінеді.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Заңының жобасын және оның материалдарын қарап, заң жобасы бойынша **мынадай ескертулерді** айту қажет деп санаймыз:

«Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы бойынша.

1. Салыстырмалы кестеде көзделген «Электр энергиясын жинақтау жүйелерінің жұмыс істеуі» деген 13-2-баптың жаңа атауын ғана қамтитын тармақты енгізу келесі тармаққа осы баптың атауын да, нормативтік мазмұнын да бір мезгілде енгізген кезде заңның бір құрылымдық элементінің қайталануына әкеп соғады. Заңнамалық техниканың талаптарын сақтау және артық реттеуді болдырмау мақсатында баптың атауын ғана қамтитын тармақты алып тастау орынды болып табылады.

2. «Электр энергиясын жинақтау жүйелерінің жұмыс істеуі» деген 13-2-баптың ұсынылып отырған редакциясы негізінен анықтамалық сипатта болады және уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен реттеуді көрсетумен шектеліп, дербес реттеу нормаларын қамтымайды. Мұндай дизайн баптың нормативтік маңыздылығын төмендетеді және іс жүзінде құқықтық реттеудің негізгі мәселелерін заңға тәуелді актілер деңгейіне ауыстырады. Осыған байланысты мақаланы электр энергиясын жинақтау жүйелерінің жұмыс істеу мақсаттарын, оларды пайдаланудың базалық шарттарын, сондай-ақ электр энергетикалық жүйесінің сенімділігін, қауіпсіздігін және орнықтылығын қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды бекітетін ережелермен толықтырған жөн.

3. Заң жобасының 15-2-бабының 1.1-тармағында энергия өндіруші ұйым және электр энергиясын жинақтау жүйесінің операторы іске асыратын қызмет түрлерін айқындау кезінде «тиісінше» сөзін пайдалану субъектілер мен олардың міндеттерінің бір мәнді арақатынасын қамтамасыз етпейді. Құқықтық сенімділік принципін ескере отырып, аталған қызмет түрлерін редакциялық тұрғыдан бөліп, әр субъект қандай қызметті жүзеге асыратынын тікелей көрсету орынды болып көрінеді.

«Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы бойынша.

4. Заң жобасының 1-бабының 1-8) тармақшасында "өндіріс" деген сөзде техникалық қателік жіберілді, бұл редакциялық түзетуді талап етеді. Көрсетілген кемшіліктер ресми сипатқа ие, бірақ оларды жою керек.

5. «Автономды жылыту жүйелері» ұғымын анықтайтын тармақшада «бөлек» деген сөзден кейін терминологиялық белгісіздік тудыратын және норманы екіұшты түсіндіруге мүмкіндік беретін анықталатын зат есім жоқ. Заңдық айқындықты қамтамасыз ету мақсатында «жеке ғимаратты» көрсете отырып, жылумен жабдықтау объектісін нақтылау орынды.

6. Жылу энергиясын өндіру үшін жаңартылатын және жаңартылмайтын энергия көздерін мемлекеттік қолдаудың бағыттары мен шараларын белгілейтін 4-1-баптың жаңа тұжырымдары редакциялық нақтылауды қажет етеді. Атап айтқанда, «мемлекеттік іс-шаралар бағдарламалары» тіркесі презентация логикасын бұзады және «бағдарламалар» мен «іс-шаралар» ұғымдарын бөлуді талап етеді. Сонымен қатар, мақала мәтінінде «қызметкерлерді даярлау» өрнегі екі рет қолданылады, бұл қайталануларды болдырмау үшін редакциялық өңдеуді қажет етеді.

7. Салыстырма кестеде көзделген «баламалы энергетика критерийлері» деген 7-2-баптың жаңа атауын ғана қамтитын тармақты енгізу келесі тармаққа оның толық нормативтік мазмұнын бір мезгілде енгізген кезде заңның құрылымдық элементтерінің қайталануына әкеп соғады. Осыған байланысты мақаланың атауын ғана қамтитын тармақты алып тастау орынды болып көрінеді.

8. «Баламалы энергетика критерийлері» 7-2-бабында «ұзақ мерзімді перспективадағы тұрақтылық» міндетті критерийін тұжырымдау бағалау сипатына ие және нормативтік анықталатын параметрлерді қамтымайды, бұл құқық қолдануды қиындатуы мүмкін. Сандық немесе уақытша көрсеткіштерді (мысалы, ең төменгі пайдалану мерзімін) белгілеу мүмкіндігін қарастыру орынды болып көрінеді.

9. Сонымен қатар, қосымша критерийді («іс жүзінде сарқылатын энергия көздері») тұжырымдауда «іс жүзінде» сөзін қолдану нормаға белгісіз сипат береді. Бұл сөзді алып тастау норманың мағынасын сақтауға және оның заңды дәлдігін арттыруға мүмкіндік береді.

10. Салыстырмалы кестенің 65-72 жолдарында «Құрылымдық элемент» бағанында техникалық қате жіберілді. Сонымен, көрсетілген жолдарда *1-баптың жаңа тармақшалары* қате көрсетілген (65-мысалы) тармақша «1-баптың 20-тармақшасы» деп көрсетілген), ал «Ұсынылатын редакция» бағанының мазмұны 18-тармақшаға дұрыс сәйкес келеді. Осылайша, қате техникалық сипатта болады және тек тиісті бағандағы құрылымдық элементтерді қате көрсетуден тұрады; ұсынылған редакция дұрыс көрсетілген және мазмұнды түзетуді қажет етпейді.

«Жылу энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы бойынша.

11. «Инвестициялық преференциялар (салық жеңілдіктері)» беруді көздейтін 44-баптың 10-1) тармақшасының ұсынылып отырған редакциясы Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің терминологиясына толық шамада сәйкес келмейді. Терминологиялық келісімді қамтамасыз ету және салық және кәсіпкерлік заңнамамен ықтимал қайшылықтарды болдырмау мақсатында Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің ережелеріне сәйкес «инвестициялық преференциялар шеңберінде салықтар бойынша преференциялар» тұжырымдамасын пайдалану орынды болып көрінеді. Баяндалғанды ескере отырып, парламентаризм Институты айтылған ескертулер мен ұсыныстарды ескере отырып, «Қазақстан Республикасының

кейбір заңнамалық актілеріне баламалы энергия көздерін дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын пысықтауды орынды деп санайды.